

روزشمار جنگ

دوشنبه

۲ شهریور ۱۳۶۰

۲۳ شوال ۱۴۰۱

۲۴ اوت ۱۹۸۱

۴۷۹

در اقدامات خرابکارانه افراد حزب دمکرات کردستان در مناطق غرب کشور و یک مورد مین گذاری، چند نفر شهید یا مجروح شدند. افراد این حزب امروز با افراد کومه‌له نیز درگیر شدند. حمله افراد سردار جاف به نیروهای سپاه مستقر در جوانرود نیز هلاکت و اسارت تعدادی از مهاجمان را به دنبال داشت.

چند تن از عوامل حزب دمکرات کردستان در نزدیکی پمپ بنزین مهاباد در بلوار مهاباد - میاندوآب، به یک خودرو سپاه پاسداران حمله کردند و آن را به رگبار بستند. در این تهاجم، ۲ نفر از پاسداران به نام‌های محمدعلی مغازه‌ای از سپاه پاسداران قم و محسن عربعلی از اعضای بسیج تهران و یک طلبه به نام غلامعلی سلطانی به شهادت رسیدند* و ۴ نفر دیگر هم مجروح شدند، اتومبیل نیز آتش گرفت.

در درگیری ایجادشده پس از این حادثه، ۵ نفر از مهاجمان کشته و ۴ نفر نیز مجروح شدند.^(۱) در اقدامی دیگر، چند نفر از افراد حزب دمکرات با استفاده از موشک‌انداز بازوکا و سلاح‌های سنگین به بیمارستان شهر بانه حمله کردند که با واکنش و مقاومت نگهبانان این مکان، که از پیشمرگان مسلمان کرد بودند، مواجه و به ناچار متواری شدند. در این تهاجم، به ساختمان بیمارستان و چند ساختمان اطراف خساراتی وارد شد.^(۲)

رادیو صدای کردستان (ارگان تبلیغی حزب دمکرات کردستان) با وسعت دادن به ابعاد این اقدام در بانه، مدعی شد نیروهای این حزب به مدت ۳ ساعت کنترل شهر را در دست گرفته و یک قرارگاه نظامی را منهدم کرده‌اند.^(۳)

* برخی منابع تعداد شهیدان این حادثه را ۴ تن اعلام کردند. (سند شماره ۴۱۷۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ارومیه به فرماندهی مرکز، ۱۳۶۰/۶/۳؛ و - سند شماره ۵۱۸۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه ارومیه به فرماندهی سپاه مرکز، ۱۳۶۰/۶/۳)

حزب دمکرات کردستان ایران امروز همچنین ۲ سرباز به نام‌های منصور محمدی و محرمعلی مقدم را که از چندی قبل در زندان این حزب اسیر بودند، اعدام کرد. رادیو صدای کردستان با اعلام این خبر مدعی شد این دو نفر که از اعضای بسیج سپاه پاسداران بودند، به تلافی کشته شدن ۲ نفر از افراد حزب اعدام شده‌اند.^(۴)

در حادثه‌ای دیگر، یک آمبولانس ژاندارمری در جاده پاوه - دوآب (شمال غرب پاوه)، به مین برخورد کرد که بر اثر انفجار آن، آمبولانس منهدم گردید، یک سرباز شهید شد و ۵ نفر دیگر نیز مجروح شدند.^(۵)

منابع نظامی در غرب کشور، از درگیری میان افراد حزب دمکرات کردستان ایران و گروه کمونیستی کومه‌له از گروه‌های مسلح ضدانقلاب در منطقه کامیاران خبر دادند. براساس این گزارش، در این درگیری ۸ نفر از افراد کومه‌له و ۲۰ نفر از حزب دمکرات کردستان ایران کشته و حدود یک‌صد نفر از دو طرف مجروح شده‌اند.^{(۶)*}

امروز همچنین تعدادی از افراد سردار جاف (حدود ۱۶۰ نفر) به نیروهای سپاه پاسداران مستقر در منطقه جوانرود حمله کردند که در درگیری ایجادشده ۱۶ نفر از مهاجمان به هلاکت رسیدند و ۲ نفر نیز به اسارت درآمدند.

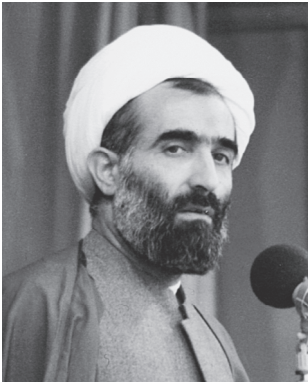
از این افراد ۶ آرپی.جی ۷، دو ضدهوایی کالیبر ۷۵ و تعداد زیادی مین به غنیمت گرفته شد.^(۷)

۴۸۰

حمله مسلحانه افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به منزل دادستان کل کشور ناکام ماند، اما در اقدامی دیگر، یک پاسدار هدف سوءقصد قرار گرفت و به شهادت رسید.

پانزده نفر از اعضای شاخه نظامی سازمان مجاهدین خلق با پوشیدن لباس پاسداری و با آگاهی از زمان خروج آیت‌الله ربانی املشی از منزل، با استفاده از ۳ خودرو و یک موتورسیکلت در خیابان‌های اطراف منزل وی واقع در خیابان چهارم نیروی هوایی تهران، مستقر شدند و ساعت ۵:۴۵ صبح، با پرتاب یک نارنجک جنگی به‌سوی در منزل، عملیات خود را آغاز کردند، اما واکنش سریع محافظان منزل مانع اقدامات بعدی مهاجمان شد و در نتیجه آنان مجبور به فرار شدند.

* در اسناد گوناگون، آمار مختلفی از تعداد کشته‌ها و زخمی‌های دو طرف در این درگیری اعلام شده است. (روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۸، ص ۱؛ - سند شماره ۵۱۸۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کرمانشاه به فرماندهی مرکز، ۱۳۶۰/۶/۴)

ترور آیت‌الله ربانی املشی دادستان کل کشور ناکام ماند.

در پی فرار آنها، مأموران کمیته و شهربانی عملیات مشترکی را برای دستگیری مهاجمان آغاز کردند و یکی از آنان را که با یک خودرو در صدد خارج شدن از منطقه درگیری بود، دستگیر کردند. از این خودرو، ۲ اسلحه ژ ۳ و ۱۸۰ تیر فشنگ آن و ۳ نارنجک جنگی به دست آمد. ۳ مظنون دیگر نیز در این درگیری دستگیر شدند. در این عملیات یک مأمور شهربانی و یک پاسدار هم مجروح شدند.^(۸)

در یکی از خیابان‌های اطراف خیابان شهید بهشتی تهران، یکی از پاسداران دادستانی انقلاب به نام ناصر سالمه هنگام عبور از خیابان، هدف حمله افراد وابسته به سازمان مجاهدین خلق قرار گرفت. این افراد از داخل یک خودرو توپوتا با شلیک چند گلوله کلت و یوزی این فرد را هدف قرار دادند و متواری شدند.* مردم پاسدار مجروح را به بیمارستان منتقل کردند، اما معالجات مؤثر واقع نشد و وی به شهادت رسید.^(۹)

حمید قلنبر

۴۸۱

افراد گروه‌های ضدانقلاب؛ به‌ویژه عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، امروز در مناطق مختلف کشور دست به اقدامات تروریستی زدند که در نتیجه ۳ نفر از جمله معاون اطلاعات سپاه منطقه ۶ کشوری شهید و ۳ نفر نیز مجروح شدند. در برازجان نیز افراد سازمان با نیروهای بسیج درگیر شدند.

افراد مسلح گروه‌های ضدانقلاب ساعت ۲۲، با کمین داخل یک اتومبیل و یک ساختمان نیمه‌ساز در مجاور منزل حمید قلنبر** معاون اطلاعات و تحقیقات سپاه پاسداران

* یکی از مهاجمان در یک درگیری با پاسداران کمیته منطقه ۱ تهران در ۴ شهریور ۱۳۶۰ دستگیر شد و کارت شهید سالمه از جیب وی به دست آمد. (روزنامه/اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۲)

** حمید قلنبر از نیروهای فعال و مؤثر سپاه منطقه ۶ کشوری بود که نقش اساسی در شکست تلاش عوامل کودتای نقاب (پادگان شهید نوژه همدان) در منطقه سیستان و بلوچستان داشت. براساس طرح کودتا قرار بود با اقدامات سازمان پیکار (در راه آزادی طبقه کارگر) و با همکاری برخی سران طوایف بلوچ، جبهه‌ای نسبتاً وسیع علیه سپاه و جمهوری اسلامی در سیستان و بلوچستان باز شده و از این طریق هماهنگی‌های لازم با عوامل اصلی کودتا در تهران و همدان انجام شود. اطلاعات تکمیلی در این باره براساس مندرجات کتاب کودتای نوژه در ضمیمه گزارش آمده است.

منطقه ۶ کشوری (سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان)، در شهر کرمان، به سمت او و پاسدار همراهش تیراندازی کردند که در نتیجه وی از ناحیه سر و گردن مجروح شد و پس از انتقال به بیمارستان به شهادت رسید. پاسدار همراه او نیز از ناحیه پا مجروح شد.^(۱۰)

در رضوان شهر استان گیلان نیز یکی از اعضای بسیج سپاه پاسداران به نام سید ناصر محسن پور هدف سوء قصد چند نفر از افراد مسلح سازمان مجاهدین خلق قرار گرفت و بر اثر اصابت گلوله به سرش شهید شد. مهاجمان با استفاده از تاریکی شب به جنگل های اطراف گریختند.^(۱۱)

در حمله ۲ فرد مسلح به ۲ نفر از اعضای بسیج سپاه پایگاه فردوسی در جاده قدیم کرج، یکی از آنان به نام مناف کوه زارع ۱۸ ساله شهید و دیگری مجروح شد. مهاجمان پس از این اقدام از محل حادثه متواری شدند.^(۱۲)

همچنین در درگیری افراد سازمان مجاهدین خلق با نیروهای بسیج در روستای درودگاه از توابع شهرستان برازجان، یک نفر از افراد سازمان مجروح و دستگیر شد و بقیه متواری شدند. در این درگیری یک بسیجی نیز مجروح شد.^(۱۳)

۴۸۲

پرتاب بمب های دست ساز، آتش زای و نارنجک و تیراندازی به سمت منازل افراد و اماکن دولتی در چند شهر کشور خسارات اندکی در پی داشت. امروز تعدادی بمب دست ساز نیز در سنندج کشف و خنثی شد.

در تهران، سرنشینان مسلح یک خودرو هنگام عبور از مقابل ساختمان خبرگزاری پارس در خیابان ولی عصر (عج)، یک نارنجک به سمت این ساختمان پرتاب کردند که نارنجک به درون جوی آب افتاد و انفجار آن به کسی آسیب نرساند.

مهاجمان هنگام فرار با یک وانت بار تصادف کردند و در نتیجه مردم یکی از سه سرنشین خودرو را که قصد داشتند پیاده فرار کنند، دستگیر کردند. از این خودرو یک اسلحه ژ ۳، یک کلت کمری، ۲ نارنجک جنگی و یک پلاک جعلی اتومبیل به دست آمد.^(۱۴)

امروز یک بمب آتش زای به سمت منزل فرمانده سپاه نیشابور پرتاب شد. در این حادثه به کسی آسیب نرسید.^(۱۵)

در مشهد نیز بر اثر انفجار بمب دست سازی که افراد گروه های مسلح به سوی ساختمان جهاد دانشگاهی این شهر پرتاب کردند، چند شیشه ساختمان شکست، اما کسی آسیب ندید.^(۱۶)

در ایلام هم یک بمب ساچمه ای به داخل دفتر تعمیر ساختمان های آسیب دیده از جنگ این شهر پرتاب شد. انفجار این بمب موجب شکستن چند شیشه شد، اما خسارت دیگری در پی نداشت.^(۱۷)

به گزارش فرمانداری بروجرد، افراد وابسته به گروه های مسلح یک بمب دست ساز و یک بمب

آتش‌زا به طرف ماشین یکی از کارمندان فرمانداری پرتاب کردند که خسارتی ایجاد نکرد.^(۱۸) فرمانداری بروجرد در گزارش دیگری آورده است بر اثر انفجار بمب دست‌سازی که افراد گروه‌های ضدانقلاب به منزل متصدی دفتر حزب جمهوری اسلامی پرتاب کردند، شیشه‌های منزل این فرد و چند منزل اطراف آن شکست.^(۱۹)

در کرمان نیز یک بمب دست‌ساز به طرف منزل معاون آموزش و پرورش شهر پرتاب شد که خسارت اندکی ایجاد کرد. چند روز پیش هم حمله مشابهی به منزل این فرد انجام شده بود.^(۲۰) همچنین افراد وابسته به سازمان مجاهدین خلق (منافقین) حین عبور از مقابل منزل دکتر طاهری در شیراز، با مسلسل به سمت آن شلیک کردند. این حادثه تلفات و خساراتی نداشت. گفتنی است که افراد سازمان چند روز قبل هم به منزل دکتر طاهری (برادر نماینده شیراز در مجلس و از نیروهای طرفدار انقلاب) حمله کردند و چند نفر را به شهادت رساندند.^(۲۱)

علاوه بر این موارد، در بابلسر هم یک نارنجک به طرف چادر تبلیغات که در ساحل دریا به منظور امر به معروف و نهی از منکر برپا شده بود، پرتاب شد که تلفاتی نداشت.^(۲۲)

در سندج، با اطلاع‌رسانی مردم ۱۵ بمب دست‌ساز به همراه یک بمب بسیار قوی ۸ کیلوگرمی که در یکی از مناطق شهر کار گذاشته بود، کشف و با تلاش نیروهای سپاه پاسداران خنثی شد.^(۲۳)

۴۸۳

با تلاش نیروهای سپاه پاسداران چندین خانه تیمی در شهرهای درگز، اصفهان و بوشهر کشف شد. روابط عمومی سپاه پاسداران درگز در استان خراسان، از کشف ۳ خانه تیمی در این شهر خبر داد. از این خانه‌ها مقداری مواد منفجره تی.ان.تی، تعدادی فشنگ و نارنجک، یک مسلسل یوزی، یک اسلحه ام ۱ و تجهیزات نظامی دیگر به دست آمد.^(۲۴)

سپاه پاسداران اصفهان نیز گزارش داد که در سه هفته اخیر، چند خانه تیمی در این شهر کشف و بیش از یک صد نفر از افراد سازماندهی شده که زیر نظر تشکیلات سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، عملیات خرابکارانه انجام می‌دادند، دستگیر شده‌اند. همچنین از این افراد و خانه‌های تیمی، تعداد زیادی اسلحه، مهمات و دستگاه‌های چاپ و تکثیر کشف شده است.

در این مدت، ۳ نفر از افراد این سازمان در درگیری با نیروهای سپاه و کمیته کشته شده و تعداد زیادی از آنان نیز با اظهار ندامت، درخواست انجام مصاحبه تلویزیونی کرده‌اند.^(۲۵)

در بوشهر هم یک خانه تیمی کشف شد و ۱۰ نفر از افراد وابسته به گروه‌های ضدانقلاب دستگیر شدند.^(۲۶)

* اخبار کشف این خانه‌های تیمی در روزهای مربوط درج شده و این خبر جمع‌بندی اقدامات گذشته است.

۴۸۴

یکی از اعضای سازمان چریک‌های فدایی خلق (اکثریت) به نمایندگی از این سازمان به دادگاه انقلاب اسلامی اسلام‌آباد غرب مراجعه کرد و تعدادی سلاح و مهمات تحویل داد. سلاح‌های تحویلی عبارت‌اند از: ۷ قبضه ژ ۳؛ ۲ کلاشینکف؛ یک یوزی؛ یک مسلسل پی.ام.۴؛ یک تیربار ام.جی.سی؛ ۲ کلت ۱۳ تیر؛ یک تپانچه لاما؛ یک کلت کالیبر ۴۵؛ یک کلت فرانسوی ام.آ.جی؛ یک کلت تک‌تیر دست‌ساز؛ ۳۱۰۰ تیر فشنگ با کالیبرهای مختلف؛ ۱۱ نارنجک جنگی؛ ۴ مین ضدنفر؛ ۱۵ سه‌راهی؛ تعدادی خشاب مختلف؛ مقداری باروت، دینامیت، فتیله، وسایل تنظیف، فانسقه، جای خشاب، خمیر دینامیت و تعدادی وسیله متفرقه دیگر.^(۲۷)

۴۸۵

شماری از نیروهای شهربانی و اعضای انجمن اسلامی دانشجویان خارج از کشور با امام خمینی در حسینه جماران دیدار کردند.

در این دیدار، بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران درباره متهم کردن ایران به خرید اسلحه از رژیم صهیونیستی به تلاش مشترک و سه‌جانبه دولت عراق، رژیم صهیونیستی و محافل رسانه‌ای غرب برای وارد کردن خدشه به چهره انقلاب اسلامی اشاره کردند و فرمودند:

«آنها ما را متهم می‌کنند به اینکه ما از اسرائیل اسلحه می‌آوریم. ما اسرائیل را قابل‌آدم نمی‌دانیم تا اینکه با او یک ربطی داشته باشیم. ما بیش از بیست سال است که هر جا صحبت شده است، در هر جا اعلامیه پخش شده است، یکی از اموری که در رأس مسائل ما بوده است، اسرائیل بوده است و ستمگری اسرائیل. در صورتی که بسیاری از سران ممالک اسلامی یک قدم همراه نبودند که مخالفت با اسرائیل کنند.

همین صدامی که این بساط را درست کرد و آن‌طور که می‌گویند، با نظر خودش برای نجات از این ننگی که بار آورده و حمله به ایران اسلامی کرده است و به شکست رسیده است، برای سرپوش [گذاشتن] روی این جنایت، اسرائیل را وادار می‌کند که یک مرکزی را که آنها دارند، آن مرکز را بمباران کنند تا یک وسیله‌ای بشود برای اینکه گفته بشود اسرائیل مخالف با صدام است، مخالف با دولت بعث عراق است. دنبال [می‌کنند] یک بهانه‌ای پیدا می‌کنند، یک بهانه پوچی پیدا می‌کنند که خیر، اسرائیل با صدام مخالف است، لکن با ماها پیوند دارد.* این یک حرف پوچ بچه‌گانه است که به خیال خودشان، می‌خواهند ما را در بین ممالک اسلامی، طرف‌دار اسرائیل

* اسرائیل در ۱۴ خرداد ۱۳۶۰ مرکز هسته‌ای عراق در تموز را بمباران کرد. برخی رسانه‌ها اعلام کردند در زمان بمباران، با دستور قبلی هیچ هواپیمای عراقی در آسمان حاضر نبود و پدافندهای ضدهوایی عراق نیز به بهانه مانور فعال نبودند. (اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۷، ۱۳۶۰/۷/۲۶، صص ۳۸ - ۳۵، مجله /هدف، لبنان، بیروت)

حساب کنند، در صورتی که ما از اولی که در این امور و در این نهضت وارد شدیم، یکی از مسائل مهم ما این بود که اسرائیل باید از بین برود و آنها نمی‌توانند که یک همچو مطلب فاسدی را به کرسی بنشانند. لکن این برادرهایی که از خارج کشور آمده‌اند اینجا، بررسی کنند این مسائل را، ببینند که ما با سلاح اسرائیل می‌خواهیم جنگ بکنیم ما با سلاح ایمان جنگ می‌کنیم.»

امام خمینی در بخش دیگری از سخنانشان با اشاره به حمایت امریکا از اقدامات خرابکارانه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) آن را گواهی بر دروغین بودن شعارهای ضدامپریالیستی این سازمان و برخوردار نبودن آن از پایگاه مردمی در کشور دانستند و از قوای مسلح و نیروهای شهربانی خواستند با تقویت خود با خرابکاری‌ها مقابله کنند. امام خمینی همچنین از هواداران و جوانان فریب‌خورده خواستند با توجه به خیانت سرانشان به آغوش مردم و خانواده‌های خود بازگردند. ایشان در ادامه افزودند:

«و این گرفتاری‌های جزئی که در سطح کشور است و در بین شهرهاست و این دزدهایی که طرف‌داری آنها را امریکا می‌کند و اعلام می‌کند که باید امریکا طرف‌دار این منافقین باشد، اینها ان‌شاءالله، به‌زودی شرشان از ایران کنده بشود. و هیچ اینها قابل‌ذکر نیست؛ اینها یک دزدهایی هستند که گاهی یک جایی یک چیزی منفجر می‌کنند. کاری که یک دزدی می‌کند، اینها هم او را می‌کنند؛ هیاهوشان خیلی است، صحبت خیلی می‌کنند، ولی واقعیتهای اینها ندارند. البته ما بسیار متأثریم از این جوان‌هایی که از اینها گول خورده‌اند و خودشان و عایله خودشان و زندگی خودشان را برای اینهایی که امریکا اعلام می‌کند که طرف‌داری از اینها لازم است، تباه می‌کنند.

ما برای این متأثر هستیم و از آنها باز می‌خواهیم که دست از این امریکایی‌هایی که با صورت‌های مختلف در کشور ما ظاهر می‌شوند و شده‌اند، بردارید و بیایید وارد اسلام بشوید که ضد هر قدرت فاسد است. اینها مدعی [اند]، از اول ادعای این را می‌کردند که ما مسلمان هستیم و برای اسلام کذا. و من هم از آن اول فهمیدم که دروغ می‌گویند و بعد هم [می‌گویند که] ما مخالف با امپریالیسم هستیم، مخالف با امریکا هستیم. این هم معلوم بود دروغش، لکن امریکا فاش کرد این مطلب را؛ اعلام کرد، کاخ سفید اعلام کرد که از این منافقین باید پشتیبانی کرد و این آدم‌هایی که می‌گفتند که ما مخالفیم با این کشورهای ستمگر، در کشورهای ستمگر رفته‌اند و با اسلام می‌خواهند مخالفت کنند، با ملت خودشان می‌خواهند مخالفت کنند، لکن اینها هیچ دیگر عنوانی ندارند در این کشور. حرف می‌زنند، مقاله می‌نویسند، لکن در اینجا هیچ جای پایی ندارند. اگر داشتند، اگر از این مملکت یک عشر راه هم می‌داشتند، می‌ماندند اینجا، لکن این‌طور نیست و اینها راهی دیگر برای اینکه بیایند در این کشور ندارند و همان جاها باید مقاله بنویسند و هیاهو بکنند و با ارباب‌های خودشان بست و بند کنند، به‌خیال اینکه کاری ازشان می‌آید، و کاری ازشان نمی‌آید.

و من از تمام قوای مسلح خواستارم که انسجامشان - همان‌طوری که تاکنون بوده است - از حالا به بعد هم منسجم‌تر بشوند و مخصوصاً شهربانی در شهرهایی که هست، در تمام کشور، قدرت خودش را زیاد کند و پرسنل خودش را قوی کند، با این اشراری که دزدند و مردم را گاهی می‌کشند و روحانیون را گاهی می‌کشند، با اینها مقابله کنند و اینها را بفهمند کجا هستند و بررسی کنند و ان‌شاءالله، شر اینها را از این کشور بکنند، گرچه اینها چیزی نیستند که ذکری از آنها بشود. ... و این یک مشت جوان گول‌خورده ان‌شاءالله، بیدار می‌شوند و به دامن اسلام و ملت برمی‌گردند. و حالا که خیانت سران خودشان را به کشور فهمیده‌اند و امریکایی‌بودن آنها [را] به‌صراحت فهمیده‌اند، دیگر عذری ندارند که آنها را طرف‌دار اسلام یا طرف‌دار ملت بدانند. اینها باید برگردند به دامن اسلام و راه توبه باز است. اگر خود آنها پیش‌قدم بشوند و ببینند، قبل از اینکه آنها را بگیرند به دامن اسلام برگردند، توبه آنها قبول است و من امیدوارم که این امر تحقق پیدا بکند و آن سرانی که در خارج هستند و فاسد هستند، چنانچه آنها هم توجه بکنند و راه خطای خودشان را بفهمند، باز راه توبه هست، گرچه می‌دانم که آنها توبه نمی‌کنند.»^(۲۸)

۴۸۶

یک‌صدویست نفر از دیپلمات‌های خارجی مقیم ایران شامل سفیران، کارداران و وابستگان نظامی سفارتخانه‌ها به‌همراه خبرنگاران خارجی از مناطق جنگی استان خوزستان بازدید کردند.

این افراد پس از ورود به اهواز و بازدید از چند منطقه مسکونی که هدف حمله موشکی و بمباران ارتش عراق قرار گرفته بود، به سوسنگرد رفتند و از این منطقه نیز دیدن کردند.^(۲۹)

نکته جالب‌توجه در این دیدار، امتناع عموم بازدیدکنندگان از اظهارنظر درمورد تخریب مناطق مسکونی و غیرنظامی این مناطق به‌وسیله ارتش عراق بود.^(۳۰)

خبرگزاری پارس در گزارشی از این بازدید آورده است: «یکی از وابستگان نظامی سفارت روسیه در تهران در پایان دیدارش از مناطق جنگ‌زده سوسنگرد در پاسخ به این سؤال خبرنگار خبرگزاری پارس که پس از دیدن

بازدید یک‌صدویست نفر از دیپلمات‌های خارجی مقیم ایران و تعدادی از خبرنگاران خارجی از مناطق بمباران‌شده شهرهای اهواز و سوسنگرد

این همه جنایات و کشتار مردم آیا تجاوز رژیم صدام را محکوم نمی‌کنید، با بی‌اعتنایی گفت: "ما از این مناظر در کشور خودمان زیاد دیده‌ایم و حال نیز می‌توانیم ببینیم که اینجا چه اتفاقی افتاده است." کاردار سفارت مجارستان در ایران نیز در پاسخ سؤال خبرنگار ما مبنی بر اینکه آیا تاکنون شنیده است که ایران مناطق مسکونی عراق را بمباران کند، گفت: من گزارش‌های متنوعی را می‌خوانم.

وابسته نظامی چین در جمهوری اسلامی ایران نیز ضمن اظهار تعجب از جریان عادی زندگی در مناطق جنگ‌زده و اعلام این مطلب که ایران تنها تأسیسات نظامی و اقتصادی عراق را بمباران نموده است، گفت: فکر می‌کنم که مردم ایران باید از این جنگ متنفر باشند و باید دولت ایران کاری کند تا هرچه زودتر این جنگ تمام شود. وی ضمناً این موضوع را که تا خروج نیروهای اشغالگر از ایران، صلح با عراق مفهومی ندارد را تأیید کرد.

یکی از دیپلمات‌های سفارت آلمان شرقی در ایران نیز در پاسخ به این سؤال که چرا کشورتان متجاوز را محکوم نمی‌کند گفت ما کشورهای سوسیالیست همیشه بر علیه امپریالیسم امریکا در جنگ هستیم." یکی از اعضای سفارت چکسلواکی که از دیدن مناطق بمباران شده به شدت ناراحت شده بود گفت که این یک تراژدی است و بایستی جنگ هرچه زودتر متوقف شود. وی درمورد این مسئله که آیا تا به حال درمورد بمباران مناطق مسکونی عراق از سوی ایران چیزی شنیده است، گفت نه شنیده‌ام بیشتر در ایران بوده‌ام."

یک دیپلمات اسپانیایی به خبرنگار ما گفت: با هر جنگی مخالفم، از آن نفرت دارم و آن را محکوم می‌کنم." وی در پاسخ به این سؤال که اگر این‌طور است پس چرا رژیم عراق را محکوم نمی‌کنید، گفت: "این مسئله خیلی مشکل است، چرا که ما با هر دو کشور ایران و عراق روابط دوستانه داریم و نمی‌خواهیم آن را از دست بدهیم. برای پایان دادن به این مصیبت‌ها باید جنگ را متوقف کرد." وی گفته است سازمان‌های بین‌المللی نیز باید طبق قوانین موجود جنگ را متوقف و تجاوزگر را معین کنند. باین‌حال، وی در پاسخ به این سؤال که چنانچه سازمان‌های بین‌المللی تجاوزگر را معین کردند آیا شما حاضرید او را محکوم کنید، گفت: "ما ننشسته‌ایم ببینیم چه کسی چه می‌گوید. ما خودمان تصمیم می‌گیریم." دیپلمات اسپانیایی اضافه کرد من همه آنچه را که دیده‌ام و عکس‌برداری کرده‌ام، به کشور متبوعم خواهم فرستاد. دیپلمات‌های ژاپنی نیز علی‌رغم تنفر شدید خود از جنگ حاضر نشدند رژیم صدام را محکوم کنند. باین‌حال، آنها گفتند که تاکنون درمورد بمباران مناطق مسکونی عراق توسط ایران مطلبی یا خبری شنیده‌اند.

آنان درمورد اینکه چه پیام و یا گزارشی از این دیدار برای دولت‌های متبوع خویش ارسال خواهند کرد، گفتند حقایق را و تنها آنچه را که دیده‌ایم.^{(۳۱)*}

* هرچند سخنان این دیپلمات‌ها، موضع رسمی آنها نیست، به‌نوعی بیانگر سیاست و دیدگاه کشورهای متبوعشان است.

در پی این بازدید، روزنامه تایمز (چاپ لندن) در گزارشی به اوضاع عمومی جبهه‌های جنگ، روحیه خوب مردم شهر اهواز و همکاری نیروهای ارتش و سپاه پرداخته که رادیو بی‌بی‌سی بخش کوتاهی از آن را به این شرح منعکس کرده است:

«حال و هوای خط جبهه ایران حاکی از سکون، اطمینان و آرامش بود. به گفته روزنامه تایمز، چنین به نظر می‌رسد که دیپلمات‌های گفته‌شده ادعای دولت ایران مبنی بر فعالیت بلاقید و شرط آتشبارهای عراقی بر هدف‌های غیرنظامی را تأیید کرده‌اند، اما در ضمن گفته‌اند که از حمله آتشبارها بر شهر اهواز مگر در یک مورد، زمان درازی می‌گذرد و در حدود یک صد هزار نفر از شهروندان این شهر که بر اثر آتش دشمن شهر را ترک کرده بودند، اکنون بازگشته‌اند. به گفته این دیپلمات‌ها، روحیه عمومی در شهر خوب بوده است و آنچه این گروه را بیشتر متعجب کرده است، همکاری نزدیک و فقدان درگیری‌های آشکار میان سربازان و پاسداران انقلاب بوده است. با این همه، همین دیپلمات‌ها می‌گویند در میان این عده گفت و شنودی درباره مسائل سیاسی داخلی وجود ندارد و افراد به گفته یکی از این دیپلمات‌ها از وضع و موقعیت سیاسی کشور خود تاحدی به دور به نظر می‌رسند.»^(۳۲)

۴۸۷

طه یاسین رمضان معاون اول نخست‌وزیر عراق، در بیانیه‌ای با اشاره به حضور ارتش عراق در خاک ایران مدعی آمادگی مسئولان این کشور برای پایان دادن به جنگ شد. وی در عین حال بر برخی ادعاهای اولیه کشورش در حمله به ایران تأکید کرد. در بخشی از این بیانیه که کاملاً جنبه تبلیغی داشت و خبرگزاری رسمی عراق آن را منتشر کرد، در خصوص مقایسه وضعیت نظامی و نیروی انسانی دو کشور آمده است: «ادامه جنگ موجب بروز ویرانی‌های بیشتری برای ایران شده و به نابودی اقتصادی و بحران سیاسی آن کشور دامن خواهد زد و در حالی که ایران ۶ میلیون بیکار دارد ۲ میلیون نفر غیرعراقی در عراق مشغول به کار هستند و تأمین تجهیزات نظامی ارتش عراق همواره بدون هیچ مانع و اشکالی ادامه دارد.»

وی همچنین با خائنان‌خواندن جانب‌داری و حمایت بعضی کشورهای عربی از ایران، بر حمایت عراق از آنچه در این بیانیه "خلق‌های عرب اهواز" خوانده شده، تأکید کرد.^(۳۳)

طه یاسین رمضان معاون اول نخست‌وزیر عراق ادعا کرد عراق برای پایان دادن به جنگ آمادگی دارد.

۴۸۸

نشریه النهار العربی الدولی (چاپ پاریس) در مقاله‌ای ضمن پرداختن به موضوع مذاکرات صلح بین ایران و عراق، شرایط مطرح‌شده از جانب دو طرف را مانع پیشرفت مذاکرات و در نتیجه تحقق صلح خواند.

نویسنده مقاله در تحلیل اوضاع و بررسی شرایط ایران و عراق بیشتر متکی به اطلاعات طرف عراقی است؛ - تا جایی که عملی شدن تهدید عراق به تجزیه ایران را امری ممکن پنداشته است. وی در بخشی از مقاله فهرستی از ادعاهای ارضی عراق را به‌عنوان شرایط این کشور برای پذیرش صلح ذکر کرده که حاوی نکات مهمی است. در این بخش از مقاله آمده است:

«تلاش‌های هیئت حسن‌نیت اسلامی* به کجا رسید؟ می‌باید قبل از پاسخ‌دادن به این سؤال به موضع دو کشور متخاصم و هیئت حسن‌نیت اسلامی بپردازیم تا علت این امر روشن شود؛ مقامات ایران آتش‌بس را مشروط بر خروج سریع نیروهای عراقی از خاک کشورشان پذیرفته‌اند و مقامات عراقی عقب‌نشینی نیروهایشان را از خاک ایران به‌شرط خروج متقابل نیروهای نظامی ایران. وقتی از عراقی‌ها راجع به اینکه نیروهای ایرانی از کجا بایستی خارج شوند درحالی که آنها در خاک شما نیستند سؤال می‌شود، آنها می‌گویند بایستی از سه جزیره واقع در خلیج [فارس] خارج شوند. هیئت ناچار شد نتیجه تلاش خود را بدین ترتیب به دو طرف پیشنهاد کند: یک، آتش‌بس متقابل انجام شود؛ دو، نیروهای عراقی به سیف‌سعد و زین‌القوس و هیلا عقب‌نشینی کنند. بحث درباره مسئله شط‌العرب [اروندرو] به یک هیئت اسلامی ویژه واگذار شود. ...

مقامات عراقی این پیشنهاد را پذیرفتند، ولی بر آن شرطی قائل شدند که می‌باید مقامات ایرانی در مذاکرات آینده حقی راجع به شط‌العرب [اروندرو] درخواست کنند.

بدین ترتیب، ایران و عراق هرکدام سعی می‌کردند تا طرح پیشنهادی هیئت حسن‌نیت اسلامی را به سود خود تمام کنند و حاضر به پایان‌دادن جنگ نبودند. طارق معاون رئیس‌جمهوری عراق، پس از اینکه تلاش‌های هیئت عقیم ماند، تهدید کرد که اگر مقامات ایرانی از طریق راه‌حل‌های مسالمت‌آمیز جنگ را پایان ندهند ما ایران را به پنج بخش تجزیه می‌کنیم.^(۳۴)

۴۸۹

ابوالحسن بنی‌صدر در یکی از برنامه‌های تلویزیون بی‌بی‌سی، با تأیید اقدامات خرابکارانه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و سایر گروه‌های مسلح در ایران، گفت: «تنها راه برای سقوط جمهوری اسلامی ایران اعمال خشونت است.»

* هیئت حسن‌نیت اسلامی به نمایندگی از سازمان کنفرانس اسلامی در تلاش برای پایان‌دادن به جنگ ایران و عراق بود.

خبرگزاری فرانسه ضمن نقل بخشی از سخنان بنی‌صدر آورده است: «[بنی‌صدر گفت: استراتژی من برای پایان‌دادن به عمر رژیم کنونی ایران [اقدام] قبل از مرگ [آیت‌الله] خمینی است؛ زیرا پس از مرگ وی، این کار بسیار خطرناک است، چون دیگر کسی به حرف دیگری گوش فرانمی‌دهد، جنگ داخلی گسترش می‌یابد و خطر برای کشور مرگ‌آور است، درحالی‌که قبل از مرگ [آیت‌الله] خمینی، می‌توان از جبهه منفی استفاده کرد و به مردم گفت عملاً باید آزادی برقرار شود.

بنی‌صدر در پایان درمورد شورای ملی مقاومت می‌گوید به شورا گفته‌ام سعی کنند دیکتاتور را در ایران از میان ببرند، زیرا این دیکتاتور محکم نیست و تصور می‌کنم خیلی زود کار او را بسازیم. این وظیفه مردم است خود را نشان دهند.»^(۳۵)

خبرگزاری فرانسه در ادامه افزوده است: «در بخشی از این برنامه که با صدای خود بنی‌صدر پخش شد، وی در پاسخ به این سؤال خبرنگار که پرسید آیا شورای مقاومت نوعی دولت در تبعید است؟ گفت: شورای مقاومت، دولت در تبعید نیست. شورای مقاومت شورایی است برای ادامه مقاومت در ایران به منظور برقرارکردن آزادی‌ها و ایجاد دولت.»^(۳۶)

خبرگزاری فرانسه همچنین در خبر دیگری به نقل از روزنامه لاکروآ (چاپ فرانسه) خلاصه‌ای از آخرین اظهارنظر بنی‌صدر درمورد جنگ را بدین ترتیب آورده است:

«ابوالحسن بنی‌صدر رئیس‌جمهور مخلوع ایران، در گفت‌وگویی با روزنامه لاکروآ (چاپ فرانسه) اعلام کرد: "بارها ایران و عراق برای برقراری صلح میان دو کشور به توافق‌هایی رسیده بودند و خود من هم موافق صلح با عراق بودم، زیرا باید به این جنگ در محدوده استقلال ایران پایان داد." وی که از ۲۹ ژوئیه گذشته به فرانسه گریخته است، تأکید کرد که بارها ایران به موقعیتی برای استقرار صلح دست یافت، لیکن چنانچه جنگ تمام می‌شد، ارتش نیز آزاد می‌شد.»^(۳۷)

۴۹۰

سی نفر از افراد وابسته به سازمان‌های چریک‌های فدایی خلق و پیکار با ورود به سفارت جمهوری اسلامی ایران در سوئد، واقع در حومه استکهلم، سفیر ایران و خانواده‌اش را گروگان گرفتند.^(۳۸) در پی این حادثه، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد: در صورت وقوع هر پیشامدی، ایران دولت سوئد را مسئول مستقیم این ماجرا می‌داند.^(۳۹)

مهاجمان پس از گروگان‌گیری خواستار حضور خبرنگاران و برگزاری یک کنفرانس خبری شدند.^(۴۰) به گزارش رادیوی صدای امریکا، پس از مخالفت پلیس سوئد با حضور خبرنگاران در این محل، یکی از گروگان‌گیران در تماس تلفنی با خبرگزاری آسوشیتدپرس یک بیانیه چهار ماده‌ای را در محکومیت جمهوری اسلامی ایران قرائت کرد.

پس از گذشت ۶ ساعت از حضور این افراد در محل اقامت سفیر و اتمام مهلت پلیس به آنان، چند نفر از نیروهای پلیس با استفاده از گاز اشک‌آور و درحالی‌که چند سگ به‌همراه داشتند، وارد این مکان شدند و عبدالرحیم گواهی سفیر ایران و خانواده وی را آزاد کردند. به گزارش پلیس سوئد، در این ماجرا خسارت فراوانی به اموال سفارت وارد شده و بخشی از آرشیوهای دیپلماتیک نیز آسیب دید، اما به گروگان‌ها آسیبی نرسیده است.^(۴۱)

باتوجه به شیوه عملکرد پلیس سوئد در برخورد با گروگان‌گیران که درعمل، مهلت چندساعته‌ای را دراختیار آنان قرار داد، اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان ایرانی در اروپا (بخش سوئد)، با انتشار اطلاعیه‌ای دولت سوئد را به همکاری با اشغال‌کنندگان سفارت ایران متهم کرد. در قسمتی از این اطلاعیه آمده است: «درحالی‌که پلیس سوئد ظرف چند دقیقه در محل‌هایی که لازم باشد، وارد عمل می‌شود، در این ماجرا پس از چهار ساعت و با مسامحه وارد عمل شد و رئیس پلیس سوئد ادعا می‌کند که نیروهای ویژه آمادگی نداشته‌اند، اما ما با شناختی که از پلیس سوئد داریم، این اقدام را یک فریب می‌دانیم.»^(۴۲)

۴۹۱

پس از سخنان اخیر مسعود رجوی در مصاحبه با خبرگزاری‌ها درمورد جنگ ایران و عراق و مقصر جلوه‌دادن جمهوری اسلامی ایران در آغاز جنگ، بخش فارسی رادیو بغداد ساعت ۱۰ صبح امروز، در اقدامی بی‌سابقه سخنانی رجوی در سال ۱۳۵۹ در استادیوم امجدیه (شهید شیروودی) را با صدای خودش پخش کرد. این اقدام درواقع باب جدیدی را در جلب توجه مقامات عراقی به نفر اول سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و تلاش برای نزدیکی به وی گشود. در این سخنانی، رجوی ضمن مظلوم جلوه‌دادن سازمان، به‌طور علنی، جمهوری اسلامی را تهدید به برخورد مسلحانه کرده بود.^(۴۳)

در همین حال، روزنامه *اطلاعات* با چاپ مطلبی به نقل از یک منبع موثق، از توافق سازمان مجاهدین خلق و رژیم عراق خبر داد. در قسمتی از این مطلب آمده است: «عراق به رجوی و بنی‌صدر فراری قول داده که در صورتی‌که اطلاعات و اخبار محرمانه خود را دراختیار رژیم عراق قرار دهند، عراق از هرگونه کمک مالی و حمایت سیاسی از بنی‌صدر و رجوی و نیز مخالفین جمهوری اسلامی دریغ نخواهد کرد. درپی همین موافقت، رجوی نامه‌ای به صدام

* این افراد چندی بعد محاکمه شدند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، در ۳۰ شهریور ۱۳۶۰، مقامات پلیس استکهلم اعلام کردند دانشجویان ایرانی که سفیر ایران را در اقامتگاهش به گروگان گرفته بودند، به‌اتهام ورود غیرقانونی به اقامتگاه سفیر و گروگان‌گرفتن وی به ۸ ماه زندان محکوم شدند. (خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۸۶، ۱۳۶۰/۷/۱، ص ۲۲، استکهلم - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۰/۶/۳۰)

می‌دهد که در آن یادآور می‌شود دولت جمهوری اسلامی ایران نه تنها متجاوز می‌باشد، بلکه آغازگر جنگ بوده است. پس از به اصطلاح اعترافات رجوی، طارق عزیز وزیر خارجه رژیم عراق، نامه‌ای به سازمان ملل می‌نویسد و با استناد به اعترافات رجوی اظهار می‌کند که دولت جمهوری اسلامی ایران آغازگر جنگ و متجاوز اصلی است، نامه رجوی به صدام و اظهارات وی مبنی بر اینکه جمهوری اسلامی ایران آغازگر جنگ و متجاوز می‌باشد بلافاصله در کلیه مطبوعات وابسته به امپریالیسم و صهیونیسم منتشر می‌گردد.

طارق عزیز وزیر خارجه عراق، در مصاحبه‌ای ضمن خاطرنشان ساختن اینکه دولت عراق کلیه امکانات خود را در اختیار کرده‌ها، جهت جنگ با جمهوری اسلامی ایران قرار می‌دهد، گفت: "ما هیچ ابائی نداریم که دولت‌های مختلف در ایران تشکیل شود، چراکه هدف ما سرنگونی جمهوری اسلامی در ایران است."^(۴۴)

ضمیمه گزارش ۴۸۱: توضیحات تکمیلی درباره کودتای نقاب و نقش نیروهای سپاه در خنثی‌سازی این توطئه طراحان کودتای نقاب، هم‌زمان با این اقدام تلاش‌هایی را در سایر استان‌ها از جمله در سیستان و بلوچستان برای همسویی و همراهی با عوامل کودتا پیش‌بینی کرده بودند. در کتاب کودتای نوژه به بخشی از اقداماتی که قرار بود با شروع کودتا و براساس برنامه‌ریزی‌های قبلی انجام شود، اشاره شده که بدین شرح است: «هم‌زمان با پخش خبر بمباران جماران و دیگر مراکز نظامی و سیاسی و اعلام اسامی مراکز تخلیه‌شده، در شمال غربی و غرب و جنوب و شرق ایران، نیروهای زیر وارد عمل می‌شدند: در آذربایجان شرقی، بقایای "حزب جمهوری خلق مسلمان"؛ در آذربایجان غربی، صنار و چنگیز مامدی؛ در باختران، پالیزبان؛ در خوزستان، بخشی از لشکر ۹۲ زرهی اهواز به اضافه بعضی افراد خودفروخته عشایر به فرماندهی سرهنگ عزیز مرادی؛ در اصفهان و کهگیلویه دسته‌هایی از عوامل کودتا در عشایر بختیاری و بویراحمدی؛ در فارس، باند خسرو قشقایی؛ در خراسان، قسمتی از لشکر ۷۷ پیاده مشهد و در بلوچستان، سرداران مرتبط با کودتا.

برای پی‌بردن به عمق و وسعت درگیری‌هایی که پس از کودتا می‌توانست شکل گیرد، لازم است که برای نمونه به موقعیت بلوچستان و هرمزگان اشاره کوتاهی شود: سرداران طوایف بلوچ (مبنای قضاوت در مقطع کودتا است) از پایگاه فرهنگی نسبتاً کارآمدی در بین ایلات خود برخوردار بودند. به همین خاطر، گروهک "پیکار" [در راه آزادی طبقه کارگر] عمده توان خود را به تقویت شاخه خود در بلوچستان معطوف کرده و مترصد آن بود که با تبلیغ علیه سپاه پاسداران منطقه به عنوان "متحد خوانین"، پاسداران انقلاب را در برابر قشر دانش‌آموز در موضع اتهام قرار دهد و تحت فشارهای ناشی از این تبلیغات، سپاه را ناگزیر کند تا برای تبرئه خود با سران طوایف بلوچ وارد جنگ شود. ثمره تحقق این طرح برای پیکار این بود که بخش قابل توجهی از عشایر در پشت سر رؤسای خود حرکت می‌کردند؛ در نتیجه رهبری پیکار از بی‌کفایتی سران طوایف در تشکیل نیروهای خودی سود می‌جست و به تدریج، هژمونی خود را برقرار می‌کرد. بدین سان، یک جبهه نسبتاً وسیع جنگ در جنوب شرقی ایران گشوده می‌شد.

این توطئه با هشیاری مسئولین نهادهای انقلابی منطقه؛ به ویژه شهید قلنبر در نطفه خفه شد. همچنین در استان‌های هرمزگان و کرمان (عمدتاً هرمزگان) اقدامی متفاوت، اما با همان وسعت ازسوی چریک‌های فدایی شاخه اشرف دهقان در دست اجرا بود. در این منطقه، چریک‌های فدایی درصدد هماهنگی با خوانین و قاچاقچیان عمده برآمده بودند، تا با یک حرکت گسترده ابتدا پاسگاه‌های منطقه را

خلع سلاح کرده و سپس با ایجاد تظاهرات و تحصن دانش‌آموزان و به‌کارگیری گروه‌های اوباش در سطح شهر، هرج و مرج وسیعی پدید آورند، درنهایت، با "حرکت از روستا به شهر" استان هرمزگان را از کنترل جمهوری اسلامی خارج کنند و حرکت خود را به سمت بلوچستان توسعه دهند. این توطئه نیز با حرکت به‌موقع پاسداران انقلاب با شناسایی خانه‌های تیمی و دستگیری اعضای سازمان، نافرجام ماند.^(۲۵)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۰/۶/۲

۱. سند شماره ۵۱۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مرکز فرماندهی) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۰/۶/۳؛ و - روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۱۴؛ و - سند شماره ۵۱۸۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به مرکز (فرماندهی سپاه)، ۱۳۶۰/۶/۲.
۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۱۴؛ و - خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۸، ۱۳۶۰/۶/۴، صص ۵ و ۶، سندج - خبرگزاری پارس، ۱۳۶۰/۶/۳.
۳. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۹، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۱۲، ضمیمه، رادیو صدای کردستان ایران، ۱۳۶۰/۶/۴.
۴. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۳، ۱۳۶۰/۶/۹، صص ۱۲ و ۱۳، ضمیمه، رادیو صدای کردستان ایران، ۱۳۶۰/۶/۸؛ و - سند شماره ۵۱۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سندج به تهران (فرماندهی سپاه)، ۱۳۶۰/۶/۷؛ و - سند شماره ۵۱۹۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مرکز فرماندهی) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۰/۶/۷.
۵. سند شماره ۵۱۸۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کرمانشاه به فرماندهی مرکز، ۱۳۶۰/۶/۳؛ و - سند شماره ۱۵۵۴۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی، شماره ۱۰۹، ۱۳۶۰/۶/۲، ص ۴؛ و - خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۵، کرمانشاه - خبرگزاری پارس، ۱۳۶۰/۶/۳.
۶. سند شماره ۵۵۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۳۶۰/۸/۲۹، ص ۲۱؛ و - سند شماره ۵۱۸۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کرمانشاه به فرماندهی مرکز، ۱۳۶۰/۶/۲؛ و - سند شماره ۵۱۸۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و - مرکز خبری روابط عمومی ستاد مرکزی سپاه پاسداران، نشریه خبرنامه، شماره ۲۱۴، ۱۳۶۰/۶/۱۰، ص ۴.
۷. سند شماره ۱۵۵۴۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خلاصه اطلاعاتی، شماره ۱۲۴، ۱۳۶۰/۶/۲، ص ۲.
۸. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۲، ص ۲؛ و - روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۲، ص ۱۵.
۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۲.
۱۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۱.
۱۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۴.
۱۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۲.
۱۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۲؛ و - روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۲.
۱۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۴.
۱۵. سند شماره ۵۲۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی مشهد به فرماندهی مرکز، ۱۳۶۰/۶/۱۴.
۱۶. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۷، ص ۳.
۱۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۲.
۱۸. سند شماره ۳۲۸۴۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری لرستان به وزارت کشور (اداره کل سیاسی)، ۱۳۶۰/۶/۲.
۱۹. همان.
۲۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۲.
۲۱. سند شماره ۵۱۸۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۹ (شیراز) به فرماندهی و اطلاعات مرکز، ۱۳۶۰/۶/۵.
۲۲. سند شماره ۵۱۸۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مرکز فرماندهی) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۶۰/۶/۳.
۲۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۱۴؛ و - روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۴.
۲۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۱.
۲۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۴.
۲۶. همان.
۲۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۲۵، ص ۱۳.
۲۸. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ع)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی^(ع))، جلد ۱۵، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ پنجم ۱۳۸۹، صص ۱۲۲ - ۱۲۹.
۲۹. سند شماره ۳۴۴۷۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استاندار خوزستان، ۱۳۶۰/۶/۲؛ و - روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۳.
۳۰. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۴، اهواز - خبرگزاری پارس، ۱۳۶۰/۶/۲.

نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۶
 ضمیمه، رادیو صدای اسرائیل، ۱۳۶۰/۶/۲؛ و - همان،
 ص ۱۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۰/۶/۲.
 ۴۰. همان، ص ۱۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۰/۶/۲.
 ۴۱. همان، صص ۱ و ۲ ضمیمه، رادیو صدای امریکا،
 ۱۳۶۰/۶/۲؛ و - خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های
 ویژه، شماره ۱۵۸، ۱۳۶۰/۶/۴، ص ۱ ضمیمه، رادیو صدای
 امریکا، ۱۳۶۰/۶/۳.
 ۴۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۵، ص ۱۶.
 ۴۳. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷،
 ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۴، تهران - خبرگزاری پارس، ۱۳۶۰/۶/۲؛ و -
 همان، صص ۱۵ - ۱۳، رادیو بغداد، ۱۳۶۰/۶/۲؛ و - دفتر
 سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و
 تحلیل، شماره ۲۳، ۱۳۶۰/۶/۲۹، ص ۴۹، رادیو بغداد،
 ۱۳۶۰/۶/۲.
 ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۰/۶/۸، ص ۱۳.
 ۴۵. مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، کودتای نوژه
 (انقلاب اسلامی و توطئه در دهه نخستین - ۱)، مؤسسه
 مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، چاپ دوم بهار ۱۳۶۸،
 صص ۱۵۶ و ۱۵۷.

۳۱. همان؛ و - خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره
 ۱۵۸، ۱۳۶۰/۶/۴، صص ۵، ۷ و ۸، تهران - خبرگزاری پارس،
 ۱۳۶۰/۶/۳.
 ۳۲. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۰،
 ۱۳۶۰/۶/۶، ص ۵، لندن - خبرگزاری پارس، ۱۳۶۰/۶/۵؛ و
 - همان، صص ۱ و ۲ ضمیمه، رادیو لندن، ۱۳۶۰/۶/۵.
 ۳۳. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷،
 ۱۳۶۰/۶/۳، صص ۲ و ۳، بغداد - خبرگزاری کویت،
 ۱۳۶۰/۶/۲؛ و - همان، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو امان، ۱۳۶۰/۶/۲؛
 و - همان، ص ۳ ضمیمه، رادیو لندن، ۱۳۶۰/۶/۲.
 ۳۴. همان، صص ۲۳ - ۲۱، تهران - خبرگزاری پارس،
 ۱۳۶۰/۶/۲.
 ۳۵. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۸،
 ۱۳۶۰/۶/۴، صص ۱۵ و ۱۶، لندن - فرانس پرس، ۱۳۶۰/۶/۳.
 ۳۶. همان، صص ۵ و ۶ ضمیمه، رادیو لندن، ۱۳۶۰/۶/۳.
 ۳۷. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷،
 ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۲۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۰/۶/۲.
 ۳۸. همان، ص ۶، استکهلم - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۰/۶/۲؛ و -
 خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۸،
 ۱۳۶۰/۶/۴، ص ۲۱، بروکسل - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۰/۶/۳.
 ۳۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۰/۶/۳، ص ۳؛ و - خبرگزاری پارس،